Kainuun liitto

Lausunto

28.10.2024 240/03.00.00/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Ystävyyden puistosta annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto pyydettynä. Kainuun liitto vastustaa lain muuttamista, perustelemme kantaamme jäljempänä.

Ystävyyden puiston opastus- ja tutkimuskeskus on aikanaan perustettu suojelualueiden perustamisen kompensaationa. Lakiluonnoksen nykytila ja sen arviointi -osassa todetaan, että kompensaation arvioidaan jo toteutuneen alkuperäisiä velvoitteita suurempana. Kainuun liitto ei yhdy tähän arvioon, koska metsämaan suojelupäätös jäisi lakimuutoksesta huolimatta voimaan.

Lakiluonnos huomioi korostetusti maan hallituksen tavoitteet julkisen talouden tasapainottamisesta sekä Metsähallituksen Luontopalveluiden tarpeet löytää kustannussäästöjä. Lakiluonnoksessa arvioidaan, että Luontokeskus Petolan eikä Ystävyyden puiston tutkimuskeskuksen lakkauttamisilla olisi juurikaan aluetaloudellisia vaikutuksia. Lakiluonnoksen käsittelyn yhteydessä on syytä huomioida, että aluetalouden kannalta Metsähallituksen toiminnalla on kokonaisvaltaisesti valtavan suuri merkitys juuri Kuhmossa.

Valtio omistaa Metsähallituksen kautta 54 % metsämaan pinta-alasta Kuhmossa. Metsähallituksen toteuttamiin hakkuisiin suhteutettuna kuhmolaiset menettävät vuosittain jopa 13 miljoonan euron tulot verrattuna tilanteeseen, jossa kuhmolaiset itse omistaisivat saman metsäalan. Vaikka Petolan luontokeskuksen ja Ystävyyden puiston tutkimuskeskuksen lopettaminen yksittäisinä päätöksinä katsottaisiin taloudellisilta vaikutuksiltaan vähäisiksi, alueellisesti kyse on Metsähallituksen toiminnasta ja sen sosiaalisesta hyväksyttävyydestä kokonaisuutena.

Lakiluonnoksessa ei arvioida vaikutuksia Metsähallituksen toimintaan ja valtion luonnonsuojelupäätöksiä kohtaan laisinkaan. Lain muuttamisella olisi todennäköisesti alueella Metsähallituksen toimintaa kohtaan heikentäviä vaikutuksia, mikäli samassa yhteydessä ei valmistella korvaavia kompensaatioita. Päätös voisi myös paikallisesti olla haitallinen jatkossa mahdollisesti tehtäville luonnonsuojelupäätöksille. Kainuun liitto ilmaisee vakavan huolensa kummankin asian johdosta.

Kainuun liitto pitää lakiluonnosta erittäin haitallisena myös maakunnan TKI-toiminnan vaikuttavuudelle. Pääministeri Petteri Orpon hallitus on sitoutunut tavoitteeseen nostaa TKI-panostusten osuus 4 %:iin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä, Kainuun liitto tukee vahvasti tätä tavoitetta. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää kuitenkin, että valtio kantaa alueellisesti tasapuolisen vastuunsa jokaisesta tutkimuslaitoksesta ja TKI-panoksesta. Erityisen tärkeää tämä on Kainuun kaltaisissa maakunnissa, joissa ei ole omaa yliopistoa. Lakiluonnoksessa arvioidaan, ettei Ystävyyden puiston tutkimuskeskuksen lakkauttaminen Kuhmossa ole vaikutuksiltaan merkittävä. Kainuussa jokaisella maakuntaan sijoitetulla tutkimuslaitoksella ja tutkijalla on kuitenkin korvaamattoman tärkeä merkitys, jotta maakunnan TKI-toiminta pystyy kehittymään maan hallituksen tavoitteen mukaisesti. Tätä lakiluonnoksen eteneminen osaltaan vaurioittaisi.

Myös Luonnonvarakeskus (LUKE) on tehnyt päätöksiä toimitilojensa ja toimintojensa karsimisesta Kainuussa. Näiden lakkautusten kumulatiiviset vaikutukset ovat erittäin haitallisia Kainuun innovaatiokyvykkyydelle ja TKI-toiminnalle sekä vaikeuttavat hallituksen TKI-panostusten lisäämistavoitteiden toteutumista. Samaan aikaan valmistellaan hallitusohjelman mukaista itäisen Suomen kehittämisohjelmaa ja EU:ssa raja-alueiden kehittämiskokonaisuutta (TSI-tuella toteutettava OECD:n tutkimus ja sitä seuraava ohjelmatyö). Lakiluonnos on hallituksen omien tavoitteiden ja EU:n tahtotilan vastainen ja vaikeuttaa Suomen ja EU:n kokonaisturvallisuuden kannalta tärkeää itärajan alueiden elinvoimaisuuden vahvistamista.

Lakiluonnosta perustellaan myös Venäjän hyökkäyssodalla Ukrainaan. Kainuun liitto ymmärtää ja tukee sitä, että tutkimusyhteistyö muun yhteistyön ohella on Venäjän kanssa jäädytetty. Venäjä-yhteyksien päättyminen on kuitenkin taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävää raja-alueilla. Valtion rakenteellinen vetäytyminen samoilta alueilta kaksinkertaistaa negatiiviset vaikutukset, mikä olisi lakiluonnoksen käsittelyssä syytä huomioida erityisesti, kun maan hallitus muutoin pyrkii kohentamaan itäisen Suomen elinvoimaa. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on vahva perustelu sille, että lainmukaisia kompensaatioita jatketaan nimenomaan itärajalla sijaitsevassa Kuhmossa.

Kainuun liitto ei kannata lakiluonnosta. Mikäli se kuitenkin etenisi hallituksen esitykseksi, Kainuun liitto edellyttää, että Kuhmon kaupungille suoritetaan korvaavat kompensaatiot. Kompensaatiot tulisi valmistella yhteistyössä paikallisten edustajien kanssa.

Kainuun maakuntahallitus
28.10.2024